

Het Verhaal van Woerden

Verhaal 05

Het raadsel van Mi

Gouden vondst

In het voorjaar van 1912 is een boerenknecht die per dag wordt betaald bezig om een sloot uit te baggeren. Die sloot ligt ergens tussen het huidige Nieuwkoop en Zegveld, in de polder Achttienhoven. Plotseling stuit zijn gereedschap op iets hards en ... hij rolt bijna om van verbazing. Hij vindt een gouden beker. Later blijkt dat het om een kelk gaat die in de katholieke kerk wordt gebruikt bij het vieren van de Heilige Communie. Hoe komt die beker nu dáár terecht?

Parochie van Mi

Sommige mensen denken dat de gouden beker te maken heeft met de verdwijning van de ietwat geheimzinnige 'parochie van Mi'. Er bestaat een kaart uit 1687 van Rijnland. De oude polders Zegvelderbroek, Kamerik-Mijzijde en Achttienhoven staan er op ingetekend. Waar hun grenzen elkaar raken staat geschreven: "Meije Kerckhof". Er is nog een andere kaart, uit 1696. Die heet de "Nieuwe Kaart van den Lande van Utrecht". Ook daar staat het kerkhof op, met als naam "Sint Maertens Kerckhoff". Waarom ligt daar een kerkhof als er verder in de omgeving niets te zien is, zoals een gehucht of dorpje?

Miland

In de jaren dertig van de vorige eeuw is een zekere dr. C.J. van Doorn een belangrijke deskundige van de plaatselijke geschiedenis. Hij denkt dat de bewoning van het oude "Miland" begonnen is op de plaats van het kerkhofje. Met "Miland" wordt het gebied bedoeld dat nu de Meijepolder, Zegveld, Kamerik-Mijzijde en Zegvelderbroek omvat. "Miland" komt van "Meijeland".

Heeft Van Doorn gelijk? Er is een akte uit 1312 waarin staat dat in Zegveld een kerk wordt gebouwd. Er staat ook in dat er eerder al een parochie was, namelijk die van "Mi". En dat dit vroegere kerkje aan Sint-Maarten is gewijd. Dat is niet zo gek, want het gebied is dan van de bisschop van Utrecht. En de patroonheilige van Utrecht is Sint-Maarten. Eerder, in een oorkonde uit 1131, stelt bisschop Andreas van Utrecht (1128-1139) het bestuur van het gebied vast. Hij zegt in het document dat hij uit

overwegingen van rechtvaardigheid en trouwe dienst het land teruggeeft aan de parochianen van Mi, dat eerder met geweld is afgepakt door een zekere Giselbert. De parochianen krijgen het in erfelijk bezit maar ze moeten een soort belasting blijven betalen aan de kerk – in dit geval het kapittel van Sint-Marie. De belasting bestaat uit een 'tjins', een eenmalige betaling waarmee de bewoners erkennen dat de kerk ook de wereldlijke macht bezit over het gebied. En verder moeten ze elk jaar tien procent van hun opbrengst aan de kerk afstaan, de zogeheten "tiende".

Verdwenen

Maar aan het einde van de 13^e eeuw blijkt de parochie verdwenen. In belastingboeken uit die tijd is er geen spoor meer van te vinden. Hoe kan dat? Sommige deskundigen denken dat het Sint Maartenskerkje rond het jaar 1205 met de grond gelijk is gemaakt. In dat jaar vechten de legers van de graaf Willem van Holland tegen die van Dirk (of Diederik) van Are (of Ahr) (1197-1212), de bisschop van Utrecht. De strijd gaat om de opvolging van het graafschap nadat Dirk VII in 1203 overlijdt. De bisschop kiest partij voor de dochter van Dirk VII – de gravin Ada van Holland en haar echtgenoot Lodewijk II van Loon. De concurrent, Willem, is de oom van Ada. Een familievete dus, die Willem I van Holland uiteindelijk wint. Anderen denken dat de eerste ontginners van het gebied uit hun eerste woonplaats – bij het kerkje en het kerkhof – verhuisden naar Kamerik en Zegveld. En daarbij de nederzetting achterlieten.

Nieuw onderzoek...

Waar vinden we dat geheimzinnige Mi nu precies? In 2007 probeert de Zegvelder Chris Verheul het raadsel voorgoed uit de wereld te helpen. Met een grondradar probeert men nauwkeurig de plaats terug te vinden waar de eerste kerk van Mi gestaan heeft. Het levert geen hard bewijs op dat de kerk daar ooit stond. Maar ook niet dat het verhaal een fabeltje is. De groep Verheul, verenigd in het "Gezelschap van Mi", heeft een verzameling documenten en metingen opgeleverd.

Nieuwe inzichten uit 2019 komen van het Historisch Geografisch Informatie Systeem. Onderzoekers, onder wie Ad van Ooststroom, komen daarmee tot de conclusie dat het land dat in 1131 aan de parochianen van Mi werd teruggegeven, eigenlijk samenvalt met het huidige Kamerik-Mijzijde. In het noorden sluit het aan op de ontginning Oud-Kamerik en in het oosten ligt de grens bij de Kameriker Wetering. In het westen loopt het tot het riviertje de Meije en in het zuiden tot de 's Gravensloot. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de parochie van Mi niet overeen lijkt te komen met de plek die Van Doorn eerder aanwijst.

... en een nieuw raadsel

Hoe is het verder met die gouden beker gegaan? Het verhaal gaat dat de vinder, een zekere Jan Bouwman, de beker heeft verkocht. Misschien wel voor 30.000 gulden of een kleine 15.000 euro. Dat is in die tijd een enorm vermogen. Tegenwoordig zou het al snel een ton in euro's waard zijn. De verkoop wordt door gelovigen gezien als het ontheiligen van iets wat van de kerk is. Dat gaat niet ongestraft! Sommigen beweren

dat hij daarom binnen een jaar sterft; anderen zeggen dat hij zijn verstand verliest. Maar het is allebei niet waar. De vinder leeft nog twintig jaar en met zijn volle verstand. Later proberen allerlei andere schatgravers nog een graantje mee te pikken van die geheimzinnige, verdwenen parochie van Mi. Want waarom zou er alleen maar één gouden beker in de grond liggen? Ze vinden niets meer. En ook dat is niet zo gek, want op de gouden beker staat een jaartal: 1634. Toen was de parochie van Mi allang verdwenen. De beker heeft dus niets te maken met de parochie. Maar waar die beker dan wel vandaan komt? Een nieuw raadsel!

Meer weten?

Algemeen:

- Graaf, Ronald de *Oorlog om Holland 1000-1375* (Hilversum, 1996)
- Doorn, C.J. van *Het oude Miland en zijn waterstaatkundige ontwikkeling* (Utrecht, 1940)

Rechten

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van de tekst is toegestaan onder vermelding van "Bron: Het Verhaal van Woerden".